

Binnen de algemene commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking bestond bij enkele fracties de behoefte de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking enkele vragen en opmerkingen voor te leggen inzake haar brief d.d. 16 februari 2018 houdende de geannoteerde agenda van de informele Raad Buitenlandse Zaken Handel op 26-27 februari 2018 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1826). Tevens zijn voor dit Schriftelijk Overleg geagendeerd het verslag van de Raad Buitenlandse Zaken voor Handel van 10-14 december en marge van de 11e WTO Ministeriële Conferentie in Buenos Aires, Argentinië (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1818), het BNC-fiche Aanbeveling mandaten handelsakkoorden Australië en Nieuw-Zeeland (Kamerstuk 22 112, nr. 2438), het BNC-fiche Mededeling en Verordening Investeringsstoets (Kamerstuk 22 112, nr. 2437), de brief van de Minister d.d. 19 februari 2018 houdende Beantwoording vragen commissie over het Fiche: Mededeling en Verordening Investeringsstoets, het BNC-fiche Aanbeveling Mandaat Multilateraal Investeringshof (Kamerstuk 22 112, nr. 2429), de brief van de Minister d.d. 13 december 2017 houdende Appreciatie van het conceptakkoord om het EU handelsdefensief instrumentarium te moderniseren (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1808) en de brief van de Minister d.d. 19 december 2017 houdende Beantwoording vragen commissie over de Appreciatie van het conceptakkoord om het EU handelsdefensief instrumentarium te moderniseren (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1811).

De voorzitter van de commissie,
De Roon

Adjunct-griffier van de commissie,
Meijers

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de stukken die op de agenda voor het schriftelijk overleg Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) Handel staan. Zij hebben aanleiding gezien tot het stellen van enkele vragen.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van onder andere de geannoteerde agenda inzake de informele RBZ/Handel van 26-27 februari 2018 en hebben daarover nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de GroenLinks-fractie danken de Minister voor de uitgebreide geannoteerde agenda.

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de informele RBZ over handel op 26-27 februari 2018 in Sofia. Zij stellen enkele vragen.

De leden van de 50PLUS-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de agenda voor de RBZ/Handel en de onderliggende stukken. Naar aanleiding daarvan stelt de fractie van 50PLUS nog een aantal vragen aan de Minister.

Wereldhandelsorganisatie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de tegenval-lende ministeriële conferentie van de Wereldhandelsorganisatie (WTO), de mogelijke uitholling van de WTO door het tegenhouden door de Verenigde Staten van benoemingen in de *appellate body* van de WTO en onderzoeken en aankondigingen van landen voor het opleggen van eenzijdige heffingen of het opwerpen van andere barrières buiten de WTO om – zoals de recente scenario's voor staalmaatregelen die in de VS zijn gepresenteerd en waar leden van de VVD-fractie schriftelijke vragen over hebben ingediend.

Deelt de Minister de mening dat deze tendens een toenemende kans op handelsoorlogen met zich meebrengt, iets dat de leden van de VVD-fractie absoluut onwenselijk vinden en waartegen al het mogelijke gedaan moet worden? Kan de Minister uitleggen hoe zij de recent tegenvallende WTO-top duidt? Wat kunnen de EU en Nederland doen om de landen die dwars lagen op de conferentie in diplomatieke contacten en op andere dossiers hierop aan te spreken en eventueel gevolgen aan hun opstelling te verbinden? Hoe kan de Minister er binnen de EU aan bijdragen dat zaken die van belang zijn voor Nederland, zoals reciprociteit in de markttoegang tussen bijvoorbeeld de EU en China, krachtig aan de orde kunnen worden gesteld, ondanks het falen van voortgang binnen de WTO? Welke gremia zijn daarvoor buiten de WTO nog mogelijk? Welke mogelijke pluriforme afspraken kunnen worden gemaakt?

De leden van de D66-fractie constateren met veel zorg dat de opstelling van de Verenigde Staten tijdens de elfde Ministeriële Conferentie van de WTO – weliswaar naar verwachting maar toch – door de Minister gekenmerkt wordt als «uiterst zorgelijk», en dat Nederland graag ziet dat de Europese Commissie druk uitoefent op de Verenigde Staten om ofwel concrete voorstellen te doen ter hervorming van het geschillenbeslechtsingsmechanisme dan wel de blokkade bij de benoeming van nieuwe leden van het beroepslichaam op te heffen. De leden van deze fractie vragen of, en zo ja hoe, de Minister ook zelf in haar bilaterale contacten met de Amerikaanse overheid dit op de agenda wil (blijven) zetten, daar

druk van de Europese Commissie alléén wellicht niet voldoende is om de Amerikanen op andere gedachten te brengen.

De leden van de D66-fractie constateren dat er meer en meer zorgen bestaan over de consequenties van allerlei defensieve handelsmaatregelen die opgetrokken worden door de Verenigde Staten, en dat door sommigen zelfs een handelsoorlog gevreesd wordt, nu de regering van president Trump heeft voorgesteld om tarieven te gaan heffen op zaken als aluminium en staal. De leden van deze fractie vragen of de Minister dit gevaar ook ziet, en of zij de mening deelt dat – zoals door de leden van deze fractie al meermaals in debatten naar voren gebracht – het van groot belang is voor Nederland dat er juist wereldhandel kan plaatsvinden in een zo veel mogelijk «open» wereldwijd systeem. Ook vragen deze leden hoe de Minister van plan is om schadelijke effecten van deze Amerikaanse route te voorkomen.

De leden van de fractie van 50PLUS maken zich zorgen over het zeer moeizame verloop van de WTO-onderhandelingen. Steeds weer zijn er ontwikkelingen die verstorend werken op overeenstemming over welke kant het op moet met de wereldhandel. Het zijn niet altijd dezelfde partijen die een spaak in het wiel steken, maar zo schieten we geen steek op. Dan blijven we in kringetjes ronddraaien en zoeken we naar mogelijkheden om in kleinere verbanden zaken te regelen. Is de Minister het met de fractie van 50PLUS eens dat hoe meer afspraken in kleiner verband gemaakt, hoe kleiner de kans wordt dat die ooit nog in een nieuw WTO-akkoord kunnen worden geregeld?

De leden van de fractie van 50PLUS vragen zich tegen die achtergrond af of in de huidige situatie de WTO niet irrelevant aan het worden is, een papieren principe dat in de praktijk niet tot daden komt? Zou de Minister hier op willen reflecteren?

Stand van zaken in lopende onderhandelingen over handelsakkoorden

De leden van de VVD-fractie steunen de Minister in haar inzet om door te gaan met de lopende handelsakkoorden. Kan zij een inschatting geven van de haalbaarheid van een akkoord met Mercosur? De Minister spreekt van een patstelling, maar wat zijn exact de obstakels en hoe kunnen deze worden weggenomen? Kan de Minister per lopende onderhandeling over de diverse akkoorden voor het volgende algemeen overleg RBZ/Handel voor de Kamer inzichtelijk maken hoeveel extra banen een mogelijk akkoord voor de EU en Nederland kan opleveren?

Verder willen de leden van de VVD-fractie de Minister vragen te bevorderen dat de Kamer beter vooraf en tussentijds geïnformeerd wordt over de inhoud van onderhandelingsmandaten en de onderhandelingen zelf. Dit wordt des te belangrijker nu sommige handelsakkoorden naar verwachting EU-only worden. Hoe kan de Minister deze transparantie bevorderen? Kan zij in elk geval uitgebreider rapporteren in de geannoteerde agenda? En over het eerdere punt gesproken; kan de Minister aangeven wanneer de Commissie en de Raad voorstellen zullen doen voor de toekomstige governance-architectuur rond handelsakkoorden en welke rol daarbij is weggelegd voor nationale parlementen? Kan de Minister een inschatting geven van de te verwachten inhoud?

De leden van de GroenLinks-fractie lezen dat de onderhandelingen tussen de EU en de Mercosur-landen in een patstelling zijn geraakt over verdere liberalisatie van de markttoegang. Deze leden vragen de Minister aan te geven op welke specifieke punten op het gebied van markttoegang voorlopig geen overeenstemming kan worden bereikt.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen de Minister voorts haar stelling dat zij eraan hecht de samenwerking op het terrein van voedselveiligheid

en dierenwelzijn tussen de EU en de Mercosur-landen door middel van het akkoord te verbeteren nader te onderbouwen, gelet op de gesprekken die worden gevoerd over de invoer van 70.000 ton of meer aan goedkoop rundvlees. Deze leden vragen wat de stand van zaken is in de onderhandelingen op dit specifieke punt.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen de Minister andermaal om toe te zeggen dat zij niet akkoord zal gaan met een invoerquotum van rundvlees vanuit de Mercosur-landen dat hoger is dan 70.000 ton. Indien de Minister deze toezegging niet bereid is te doen, vragen deze leden haar om te motiveren waarom niet en hoe zij dit beziet in het licht van dierenwelzijn, alsmede de belangen van de Nederlandse landbouwsector. Voorts vragen de leden van de GroenLinks-fractie of de Minister bereid is tegen hogere biedingen vanuit de EU voor invoerquota voor ethanol en suiker uit Mercosur-landen te pleiten, gelet op de lagere milieustandaarden waar de productie in die landen aan hoeft te voldoen.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen verder waarom de Europese Commissie, gesteund door de regering, inzet op afronding van de onderhandelingen over het verdrag met de Mercosur-landen, voordat verkiezingen plaatsvinden in de Mercosur-landen. De leden van de GroenLinks-fractie vragen de Minister of dit niet een merkwaardige inzet is, gelet op het feit dat verkiezingen de bevolking van de Mercosur-landen juist in staat stelt zich uit te spreken over de onderhandelingen met de EU en de wenselijkheid van verdragen.

Wat het EU-Mexico verdrag betreft vragen de leden van de SP-fractie zich af welke potentiële negatieve gevolgen de Minister ziet voor Nederland, bijvoorbeeld als het gaat om (kleinschalige) boerenbedrijven. Ook willen de leden weten of het mechanisme ter monitoring van de anti-corruptie afspraken tussen de EU en Mexico naar verwachting sanctiemogelijkheden zal bevatten, en zo ja, welke. De leden van de SP-fractie roepen daarbij in herinnering dat het huidige verdrag een clause bevat over mensenrechten (Human Rights and Democratic Clause), die echter nooit is toegepast, ondanks de zeer slechte mensenrechtensituatie in het land. Ook heeft Mexico geen concrete roadmap gemaakt voor de ratificatie van diverse internationale afspraken en conventies waar het land nog niet aan deelneemt. De leden vragen de Minister om op deze feiten te reageren. Ook wat betreft het Mercosur-verdrag willen de leden van de SP-fractie van de Minister weten of en welke negatieve consequenties het verdrag zal hebben voor Nederland en voor bepaalde doelgroepen. Daarnaast wijzen de leden erop dat vlees uit deze landen doorgaans onder veel minder strenge arbeids-, milieu- en dierenwelzijnsnormen wordt geproduceerd, en dat de vleesproductie in deze landen de grootschalige ontbossing van het Amazonegebied tot gevolg heeft. Voor zover bij de leden van de SP-fractie bekend bevat het verdrag geen sanctiemechanismen die de ondermijning van duurzaamheid of arbeidsrechten in deze landen effectief bestrijden. Hoe oordeelt de Minister over deze feiten en de effectiviteit van duurzaamheidshoofdstukken in dergelijke verdragen, in dit geval Mercosur?

Ook de stand van zaken rond het associatieakkoord met de Mercosur-landen laat zien hoe verschrikkelijk moeilijk het is om met landen die nog gedeeltelijk in een ontwikkelingsfase zitten afspraken te maken, zo stellen de leden van de 50PLUS-fractie. Zij voelen zich nog altijd de «underdog» tegenover de rijke en machtige Europese Unie. Zeventien jaar duren de gesprekken al en waar zijn we nu? Bij de afspraak om met elkaar in gesprek te blijven. Hoe realistisch acht de Minister de kans dat de onderhandelingen worden afgerond voor de aanstaande verkiezingen in een aantal Mercosur-landen? En kan de Minister ook aangeven waarom dat voor Nederland van belang is?

Blijkbaar zit er wel vaart in het overleg met Mexico over een nieuw handelsakkoord. Maar onder het motto «haastige spoed is zelden goed» verwachten de leden van de 50PLUS-fractie wel van de Minister dat zij zich er in EU-verband van vergewist dat er uiteindelijk wel een deugdelijk akkoord uitrolt. Voor deze leden zijn daarbij de sociaaleconomische aspecten net zo belangrijk als de voordelen voor het bedrijfsleven. Dat er zeker in een land als Mexico stevige anti-corruptiebepalingen in moeten komen, is voor deze leden niet meer dan vanzelfsprekend. Datzelfde geldt voor duurzaamheid. Zijn dat ook de thema's die bij de Minister prioriteit hebben? Kan zij verder aangeven hoe de meest recente onderhandelingsronde is verlopen en of zijn het realistisch acht dat de onderhandelingen in de komende weken kunnen worden afgerond, zo vragen deze leden.

Implementatie duurzaamheidshoofdstukken

De leden van de D66-fractie lezen dat er onder andere gesproken zal worden over de implementatie van de duurzaamheidsbepalingen in handelsakkoorden, en dat volgens de Europese Commissie het potentieel van de duurzaamheidshoofdstukken in handelsakkoorden nog niet volledig wordt benut. De leden van deze fractie vragen of de Minister de mening deelt dat er zo snel mogelijk gekomen moet worden tot een set verbeteringen en vragen specifiek wat Nederland gaat doen om dit proces waar mogelijk te versnellen. Ook vragen deze leden of de Minister al iets kan zeggen over de bijeenkomst van de speciaal voor dit doel opgerichte adviesgroep, welke voor het eerst bij elkaar is gekomen op 18 februari jl. Daarnaast vragen deze leden of dit onderwerp ook aan de orde is geweest in het Breed Handelsberaad, en welke punten hier uit naar voren zijn gekomen.

De leden van de GroenLinks-fractie zijn verheugd dat de Europese Commissie bezig is te reflecteren op de gebrekkige implementatie van duurzaamheidshoofdstukken in handelsakkoorden. De Minister constateert terecht dat het voor gewone burgers en ngo's niet mogelijk is om duurzaamheidsbepalingen af te dwingen, terwijl burgers juist wel degenen zijn die worden geraakt door het niet naleven van duurzaamheidsbepalingen. In dit licht vragen de leden van de GroenLinks-fractie de Minister bij de onderhandelingen over nieuwe handelsverdragen niet akkoord te gaan met een multilateraal investeringshof als ngo's en burgers daartoe geen toegang krijgen.

Kan de Minister toelichten wat de eventuele koppeling tussen geschillenbeslechting en het nemen van handelsmaatregelen of het opleggen van boetes inhoudt in de context van duurzaamheidsafspraken, zo informeren de leden van de SP-fractie. Welke lidstaten zijn hier een voorstander van, en hoe staat Nederland in deze discussie?

Welke – theoretische, toekomstige – mogelijkheden ziet de Minister voor niet-statelijke actoren om onder een handelsakkoord van de EU een geschillenbeslechtingsprocedure tegen een van de verdragspartijen, dan wel een investeerder te starten?

In hoeverre zijn de bepalingen in duurzaamheidshoofdstukken volgens de Minister afdwingbaar? Welke mogelijkheden ziet de Minister om deze hoofdstukken afdwingbaar te maken, bijvoorbeeld door middel van sanctiemechanismen?

De leden van de fractie van de ChristenUnie lezen dat het voor niet-statelijke actoren niet mogelijk is om onder een EU-handelsakkoord een geschillenbeslechtingsprocedure tegen een van de verdragspartijen te starten. Als reden wordt genoemd dat duurzaamheidshoofdstukken geen rechten geven aan individuen, maar slechts aan staten. Waarom is ervoor gekozen om toegang tot geschillenbeslechting te beperken tot staten? Wat

was de opstelling van Nederland? Hoe verhoudt deze keuze zich tot de toegang die buitenlandse investeerders wél hebben tot geschillenbeslechting?

In de raad zal volgende week ook in het algemeen worden gesproken over de implementatie in handelsakkoorden van hoofdstukken over duurzaamheid, zo constateren de leden van de 50PLUS-fractie. In de passage daarover in de geannoteerde agenda spreekt de Minister over «sommige lidstaten» en «een enkele lidstaat». De leden van de fractie van 50PLUS vinden dat storend omdat duidelijk wordt over welke landen het gaat, maar ook omdat het Nederlandse standpunt er niet uit op te maken valt. Kan de Minister concreet aangeven welke landen hier worden bedoeld?

De leden van de fractie van 50PLUS kunnen zich vinden in het kabinetsstandpunt over het belang van afspraken over duurzaamheid, sociale ontwikkeling, bescherming van het milieu en maatschappelijk verantwoord ondernemen in handelsakkoorden. Wel hechten deze leden groot belang aan het zorgvuldig monitoren van het nakomen van de gemaakte afspraken. En als op het gebied van duurzaamheid geen individuen, maar alleen staten een beroep kunnen doen op geschillenbeslechting, dan moeten die staten niet aarzelen om dat ook te doen. Is de Minister dan met deze leden eens?

Multilateraal investeringshof

De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat een bepaalde vorm van geschillenbeslechting deel moet uitmaken van handelsovereenkomsten. Het voorgestelde multilaterale hof zou geen ondersteuning hebben van huidige belangrijke handelspartners van Europa als de Verenigde Staten en Japan. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister hoe reëel het dan is een dergelijk hof op te richten. Tevens vragen de leden van de CDA-fractie de Minister of ze bereid is te pleiten voor een vorm van geschillenbeslechting in elk handelsverdrag dat de EU sluit.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met bezorgdheid kennis genomen van het BNC-fiche ten aanzien van de oprichting van een multilateraal investeringshof (MIC). Deze leden zijn tegen de oprichting van een multilateraal gerecht dat slechts toegankelijk is voor investeerders en niet voor burgers. Zij vragen de Minister hoe de oprichting van het MIC te rijmen valt met het huidig geldende Europees recht, waaronder het beginsel van autonomie van lidstaten. Het Europees Hof van Justitie heeft in mei 2017 immers niet voor niets moeten concluderen dat investeringsgeschillenbeslechting treedt in een bevoegdheid van individuele lidstaten.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen waarom niet wordt gewacht met de aanvang van onderhandelingen tot na het oordeel van de wettigheid van het Investment Court System (ICS) door het Europees Hof van Justitie, dat is aangevraagd door België.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen de Minister nader te motiveren waarom in de onderhandelingsrichtsnoeren niet is opgenomen dat alle EU-burgers toegang moeten hebben tot het multilaterale investeringshof, aangezien er geen duidelijke argumentatie is om investeerders juridische mogelijkheden in handen te stellen die niet ook tevens aan burgers worden opengesteld.

In het verlengde van hun betoog voor een multilateraal investeringshof dat toegankelijk is voor alle EU-burgers vragen de leden van de GroenLinks-fractie of de Minister bereid is ervoor te pleiten, mocht dit hof er toch komen ondanks de juridische haken en ogen, dat de jurisdictie van het hof ook gaat strekken tot de duurzaamheidsbepalingen van handelsakkoorden.

De leden van de SP-fractie vernemen in de geannoteerde agenda en het BNC-fiche dat de regering voorstander is van het Multilateraal Investeringshof. De leden van de SP-fractie maken zich grote zorgen over het eenzijdig juridisch institutionaliseren van de rechten van investeerders als gevolg van dit investeringshof. De leden willen graag weten of en welke voorwaarden de regering verbindt aan dit hof. Te denken valt aan uitputting van de nationale rechtsgang, de mogelijkheid voor derde partijen om investeerders aan te klagen wanneer zij zich niet houden aan afspraken over mensenrechten, milieuafspraken et cetera, en gebruikmaking van het Hof om te toetsen aan VN-conventies, het Parijs-Akkoord en dergelijken.

Daarnaast verzoeken de leden de Minister om het tijdpad van de onderhandelingen over het Hof binnen UNCITRAL te schetsen. Wanneer vinden de bijeenkomsten plaats en op welke wijze worden de nationale parlementen en het Europees parlement geïnformeerd over de inbreng van de Commissie en de voortgang/resultaten van de onderhandelingen? Op welke onderdelen hebben de nationale parlementen dan wel het Europese parlement instemmingsrecht als het gaat om de (tussentijdse) uitkomst van de onderhandelingen?

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of het Multilateraal Investeringshof niet leidt tot oneigenlijk gebruik en strijdigheid met de reguliere rechtsgang. Hoe wordt dit voorkomen? Hoe wordt voorkomen dat rechtsongelijkheid ontstaat tussen Europese en buitenlandse investeerders? Worden rechters onafhankelijk en met een vaste aanstelling en een vast salaris benoemd? Zet de Minister zich ervoor in dat ook overheden en ngo's toegang krijgen tot geschillenbeslechting? Op welke manier wordt in alle processen openbaarheid en transparantie nagestreefd?

Hoe beoordeelt de Minister meer in het algemeen de kritiek op de voorgestelde systemen voor investeringsbescherming ter vervanging van de omstreden ISDS-regeling, zoals het Investment Court System en de mogelijke uitbreiding daarvan tot een multilateraal hof, zo vragen de leden van de 50PLUS-fractie. Deelt de Minister de mening dat hier sprake is van een procesmatige verandering, waarbij de negatieve elementen van de ISDS in stand blijven?

Japan

De leden van de GroenLinks-fractie constateren dat bij de onderhandelingen over JEFTA geen overeenstemming is bereikt over een investeringsgeschillenbeslechtingsmechanisme. Deze leden vragen de Minister te bevestigen dat dit betekent dat in de verdragstekst geen mechanisme zal worden opgenomen.

De leden van de GroenLinks-fractie lezen tevens in de geannoteerde agenda dat de illegale walvisvaart in Japan volgens de Minister aan de orde kan komen bij de voorgenomen dialoog over de implementatie van milieuafspraken in het akkoord. Deze leden vragen de Minister welke drukmiddelen de EU in handen zal hebben om binnen deze dialoog naleving van de regels omtrent walvisvaart door Japan af te dwingen. Voorts vragen deze leden hoe de EU de dolfijnenslachten tijdens de onderhandelingen heeft aangekaart, wat de resultaten daarvan waren en welke mogelijkheden de EU heeft om deze barbaarse slachtingen in de toekomst te voorkomen.

De leden van de SP-fractie vragen de Minister om een appreciatie van de voorstellen van de Commissie aangaande (strengere) dataprotectie in toekomstige handelsverdragen. Daarnaast willen de leden graag weten in

hoeverre deze voorstellen consequenties hebben voor de afspraken die nog met Japan gemaakt zouden kunnen worden over datastromen.

In de passage in de geannoteerde agenda over het akkoord met Mexico komt het Investment Court System aan de orde als het gaat over investeringen en later in de brief komt de Minister in zijn algemeenheid terug op het onderwerp geschillenbescherming. In EU-verband komt dat in de plaats van het in de ogen van de leden van de fractie van 50PLUS slechte ISDS-mechanisme. Deze leden zijn van mening dat een systeem van geschillenbescherming echt alleen mag worden toegepast bij landen waar daadwerkelijk iets mis is met het rechtssysteem. Kan de Minister aangeven waarom het ICS-systeem volgens haar in dit akkoord met Japan moet worden opgenomen, terwijl Japan het niet wil?

Verslag RBZ/Handel 10-14 december

De leden van de GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van het verslag van de RBZ-Handel van 10-14 december en hebben daarover enkele vragen. Zo lazen deze leden dat Turkije bij de WTO een verzoek heeft gedaan om de economische positie van vluchtelingen in Turkije te verbeteren. Deze leden zijn van mening dat de economische omstandigheden en perspectieven van vluchtelingen in Turkije dermate slecht zijn dat ondersteunende maatregelen vanuit de WTO nuttig en wenselijk zouden kunnen zijn. De leden van de GroenLinks-fractie vragen of de Minister Turkije kan aansporen tot het doen van concrete voorstellen en eventueel aan te bieden te helpen bij de uitwerking daarvan voor een volgende WTO-bijeenkomst.

De leden van de GroenLinks-fractie lezen verder dat naar aanleiding van het verzoek daartoe uit de Kamer aan VNO-NCW en MKB-Nederland is gevraagd hun standpunt ten aanzien van investeringsbescherming te delen. Deze leden vragen of zij dit inmiddels al hebben gedeeld en zo niet, op welke termijn dit standpunt kan worden verwacht.

Mandaten handelsakkoorden Australië en Nieuw-Zeeland

De leden van de GroenLinks-fractie beoordelen het positief dat in de handelsakkoorden met Australië en Nieuw-Zeeland geen investeringsgeschillenbeslechtsmechanisme wordt opgenomen. Deze leden vragen de Minister of daarmee ook is uitgesloten dat de EU investeringsbescherming in deze verdragen zal toelaten op verzoek van Australië en/of Nieuw-Zeeland.

De leden van de GroenLinks-fractie vragen de Minister in welke mate de eisen voor milieu en dierenwelzijn ten aanzien van de grootste exportproducten van Australië en Nieuw-Zeeland overeenkomen met die van de EU. Specifiek vragen deze leden in welke mate de Minister verwacht dat de import van delfstoffen als ijzererts en steenkool uit Australië naar de EU zal toenemen en welke impact dit mogelijk kan hebben op de klimaatdoelstellingen van de EU, en of de dierenwelzijnsnormen die gesteld worden aan de productie van wol in beide landen hoger of lager zijn dan de normen binnen de EU.

Kan de Minister aangeven hoe kan worden voorkomen dat de lidstaten buiten spel staan bij het overleg over een handelsakkoord tussen de Europese Unie en Australië en Nieuw-Zeeland, zo vragen de leden van de 50PLUS-fractie. En welke kansen ziet zij zelf om de Tweede Kamer daar alsnog bij te betrekken?

Mededeling en verordening Investeringsstoets

Er ligt een vergaande verordening die de Europese Commissie de bevoegdheid geeft buitenlandse investeringen in EU-lidstaten te beoordelen en lidstaten vervolgens te adviseren maatregelen te nemen als dat in de ogen van de Commissie in het strategisch belang is van de EU of een van de lidstaten. De leden van de VVD-fractie maken zich zorgen over het feit dat er geen impact assessment of iets soortgelijks is gedaan en vragen de Minister of dit alsnog af te dwingen is. Ook vragen zij de Minister wat het risico is dat een dergelijk mechanisme gebruikt wordt door lidstaten om af te dwingen dat investeringen binnen de EU (vanwege vermeende externe beïnvloeding) getoetst moeten worden. Kan de Minister toezeggen dat, zolang nog de nodige onduidelijkheid bestaat, Nederland niet akkoord gaat met de voorgestelde verordening? Kan de Minister verder ingaan op de rechtsbasis waarop de Commissie het voorstel en de eigen bevoegdheid baseert en of de reikwijdte op basis van die rechtsbasis niet beperkter zou moeten zijn?

In het fiche over de investeringsstoets lezen de leden van de SP-fractie dat de beoogde verordening over de investeringsstoets zich zal beperken tot de begrippen nationale veiligheid en openbare orde. Tegelijkertijd heeft de Franse president meermaals aangegeven dat hij Franse bedrijven beter wil beschermen. Hoe beschouwt de Minister deze ontwikkeling in het licht van de Franse inzet om onder andere een overname van Danone door Pepsico tegen te houden? Deze leden zijn tevens benieuwd naar welke inperking de verordening zal leggen op Nederlands beleid in deze. De leden van de SP-fractie constateren dat de afgelopen jaren regelmatig overnamepogingen hebben plaatsgevonden, al dan niet succesvol, waarbij het lange termijnbelang van de overgenomen of over te nemen onderneming niet voorop stond. Deze leden vragen de regering hoe de aanstaande verordening Nederlands beleid op dit vlak zal beïnvloeden.

De leden van de fractie van de ChristenUnie zijn negatief over het voorstel van de Commissie om een EU-raamwerk op te zetten voor toetsing van buitenlandse investeringen op nationale veiligheid en openbare orde. Zij beoordelen het voorstel als zeer vergaand, waarbij de Commissie zich onnodig op het terrein van lidstaten begeeft. De Nederlandse regering stelt zich overwegend negatief op en pleit in ieder geval voor een impact assessment en onderzoek naar alternatieven. Verwacht de Minister hiervoor draagvlak te krijgen binnen de Raad, ook als er eventuele vertraging optreedt? Zal de Minister zich ongeacht de uitvoering van een impact assessment verzetten tegen het voorstel van de Commissie, zeker zolang de Commissie zichzelf een toetsende rol toe-eigent?

De leden van de fractie van de ChristenUnie lezen in het BNC-fiche op pagina 13: «Nu de Commissie haar voorstel baseert op een exclusieve bevoegdheid van de EU, is een oordeel over de subsidiariteit vooralsnog niet aan de orde.» Wanneer verwacht de Minister dat een oordeel over de subsidiariteit wel aan de orde is? Welke mogelijkheden ziet de Minister om het voorstel nu al te blokkeren door een beroep op de nationale bevoegdheid ten aanzien van nationale veiligheid en openbare orde?

Overig

Op 23 maart staat de Europese Raad in het teken van handel. Wat staat daar op de agenda en wat is de inzet van Nederland met betrekking tot handel, zo vragen de leden van de VVD-fractie.

Colombia dreigt met eenzijdige heffingen voor de aardappelverwerkende industrie (bijvoorbeeld frites van Aviko) uit onder andere Nederland. Leden van de VVD-fractie hebben de Minister via Kamervragen gevraagd

in actie te komen en ervoor te zorgen dat de klacht in een eerlijke WTO-procedure wordt afgehandeld, in plaats van de eenzijdige, in de ogen van de Nederlandse sector onredelijke, opstelling van de Colombianen te laten voortduren. Kan de Minister alvast de meest recente stand van zaken geven?

In de EU is een voorstel gepresenteerd om in handelsakkoorden voortaan afspraken op te nemen over free flow of data en dataprotectie. Hoe duidt de Minister dit voorstel en wat is het standpunt van het kabinet, zo vragen de leden van de VVD-fractie. Ziet de Minister ook het risico dat als steeds meer onderwerpen in handelsakkoorden worden betrokken, de haalbaarheid van akkoorden steeds ingewikkelder wordt?

Een helder overzicht van Nederlandse handelsbelangen is van belang om de juiste keuzes te maken in het geven van een onderhandelingsmandaat aan de EU en in het aangaan van bilaterale handelsrelaties door Nederland. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister een periodiek overzicht te gaan delen met de kamer van alle handelsrelaties die Nederland bilateraal en via de EU heeft, hierbij rekening houdend met indicatoren die het succes van de verschillende handelsverdragen kwalificeert.

De leden van de CDA-fractie vragen de Ministers zo snel mogelijk een overzicht te geven van de consequenties van de Brexit voor de Nederlandse handel. Deze leden willen van de Minister weten wat de Brexit betekent voor het verlenen van vergunningen. Hoeveel meer vergunningen zijn er te verwachten na de Brexit, zijn daarvoor bijvoorbeeld meer mensen nodig, hoe kunnen Nederlandse bedrijven zich daar op voorbereiden en hoe worden ze daarbij ondersteund door de overheid? Tevens vragen de leden van de CDA-fractie aan de Minister hoe geschillen worden beslecht in de overgangperiode na de Brexit. Zal er sprake zijn van een geschillenbeslechtingsmechanisme in een uiteindelijke Brexit deal?

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister tevens of ze van mening is dat het staaldumping instrument effectief is toegepast. Zou ze daarbij aan kunnen geven wanneer en tegen wie dit instrument is ingezet? Tevens vragen de leden van de CDA-fractie een appreciatie van de Minister van de uitspraak van Amerikaanse rechter met betrekking tot de zaak Bombardier versus Boeing, en willen deze leden van de Minister weten of de EU duidelijk bij de Verenigde Staten aangeeft dat ze de rechterlijke uitspraak respecteert en dus geen sancties oplegt.

De leden van de D66-fractie vragen ten aanzien van het handelsinstrumentarium of de Minister bekend is met de formule van het zogenaamde «Holland House» in Colombia, en of zij de potentie ziet van dit concept in het kader van het moderniseren van het handelsinstrumentarium.

De leden van de GroenLinks-fractie zijn verheugd dat de Minister in antwoord op schriftelijke vragen van het lid Diks aangeeft brievenbusfirma's uit te willen sluiten van geschillenbeslechting op basis van handelsakkoorden. Deze leden vragen de Minister nader te specificeren hoe deze inspanning vorm zal worden gegeven, en of zij er zich bijvoorbeeld voor kan inspannen dat brievenbusfirma's juridisch worden uitgesloten van alle investeringsbeslechtingsmechanismen in handelsakkoorden waar nu onderhandelingen voor lopen en nieuwe handelsakkoorden waar Nederland partij in is, al dan niet via de EU.

Tot slot vragen de leden van de GroenLinks-fractie waarom er nog altijd bilaterale handelsakkoorden tussen Nederland en andere EU-lidstaten bestaan. Zo heeft het deze leden bevreemd dat Nederland momenteel een

lopend handelsakkoord met Investor State Dispute Settlement (ISDS) heeft met Kroatië. Voorgenoemde ISDS-constructie wordt momenteel door een Nederlands bedrijf met een Kroatische dochteronderneming gebruikt om een claim van € 500 miljoen in te dienen tegen de Kroatische staat om zo de bouw van een golfresort in een natuurgebied door te drukken. De leden van de GroenLinks-fractie vragen hoe de Minister dit gebruik van een Nederlands handelsverdrag kwalificeert, en waarom het handelsakkoord tussen Nederland en Kroatië nog niet beëindigd is, gelet op de aanmaning daartoe door de Europese Commissie. De leden van de GroenLinks-fractie vragen welke intra-EU handelsakkoorden Nederland momenteel nog heeft en op welke termijn de regering deze handelsakkoorden zal beëindigen.

De leden van de SP-fractie willen graag naar welke vorm van geschillenbeslechting er in het model bilaterale investeringsbeschermingsovereenkomst (BIT) gestreefd wordt.

Als laatste stellen de leden van de fractie van 50PLUS de vraag wanneer zij van de Minister de nieuwe modeltekst tegemoet kunnen zien voor gebruik bij de heronderhandeling van Nederlandse investeringsakkoorden.